

Zbigniew Orbik

Krytyka poznania intelektualnego w filozofii Henri Bergsona

Henri Bergson dokonał w swojej filozofii dogłębnej krytyki poznania intelektualnego. Uznaje on intelekt za władzę poznawczą, która jest wynikiem ewolucyjnego rozwoju istot żywych. Jako taki intelekt jest, zdaniem francuskiego filozofa, podporządkowany celom praktycznym. Władza poznawcza, innymi słowy, jest podporządkowana władzy działania.

Bergson stwierdza, że intelekt jako podporządkowany działaniu wytwarza obraz świata optymalny dla realizacji celów praktycznych organizmu. Nie jest on jednak adekwatnym obrazem rzeczywistości. Intelekt posługuje się abstrakcją i analizą. W poznaniu intelektualnym rzeczywistość jest rozkładana na części. Przemiany, jakim podlegają rzeczy redukowane są do różnic czysto jakościowych. Ruch interpretowany jest jako suma statycznych stanów. Czas przedstawiany jest za pomocą modeli przestrzennych. Intelekt posługując się gotowymi, stałymi pojęciami usiłuje opisać rzeczywistość, której istotę stanowi zmienność, stawanie się, płynięcie. Skazany jest zatem na niepowodzenie.

Francuski filozof nie twierdzi, że poznanie intelektualne jest bezużyteczne. Wręcz przeciwnie, doskonale sprawdza się ono zarówno w życiu praktycznym, jak i w poznaniu naukowym. Wiedza pojęciowa wytworzona przez intelekt nie jest jednak w stanie zapewnić bezpośredniego (filozoficznego) poznania rzeczywistości. Umożliwia to jednak intuicja, która jest poznaniem bezpośrednim, niezawodnym, ujmującym istotę przedmiotów. Krytyczna analiza poznania intelektualnego prowadzi zatem Bergsona do intuicjonizmu.